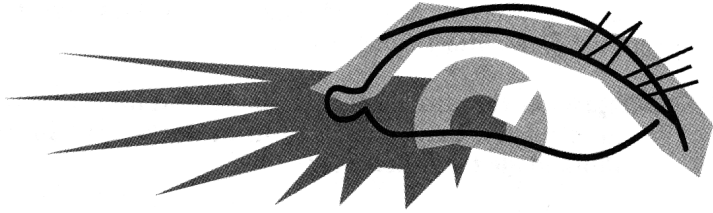

«ALT DET MINE ØYNE BEGJÆRTE»

Bakgrunnsstoff *Forkynneren 2; Ordsp 3,13-28.*

Minnevers «Hva har da mennesket igjen for alt sitt slit og strev som han har plaget seg med under solen?» (Fork 2,22).

Ukeoversikt «Akk, nu har jeg i all min tid studert med iver og nidkjær flid jus, medisin og filosofi, og også - dessverre - teologi. Jeg arme narr er like klok som før jeg leste første bok!»
– *Johann Goethe, Faust (gjendiktning ved André Bjerke, Oslo 1976).*

Det later til at Faust ikke hadde større glede av sin jakt på kunnskap enn Salomo. Selv teologistudiet fører ingen veier hen, om det ikke gjennomføres med et søkende og beskjedent sinn.

Riktignok solgte ikke Salomo sin sjel til djevelen, slik Goethes Faust gjorde, men det kunne han nesten ha gjort, når man tenker på hvor dypt han falt. Heldigvis for Salomo falt Jesus enda dypere da han ble «gjort til synd for oss» (2 Kor 5,21) for at han skulle kunne løfte selv den lavest sunkne blant oss ut av syndens pøl.

Denne uken skal vi igjen se på Salomos ord om sin frustrerende opplevelse av livet borte fra Gud. Hvis vi lytter til hans ord, vil vi kunne høste nyttig lærdom. Hvorfor gjøre de samme feilene som han gjorde?

SØNDAG

Jag etter vind

Kapittel 1 sluttet med Salomos klage over all den visdom og kunnskap han hadde samlet seg i årenes løp (*Fork 1,16-18*). Han opplevde det som meningsløst, et jag etter vind. Er det ikke trist at han skulle ende opp å tenke slik når Bibelen gjentatte ganger taler om folks forundring over hans visdom i hans yngre dager (*1 Kong 10,1-8*; se også *1 Kong 4,29-34*)?

Sammenlign Salomos holdning til visdom med hans tidligere oppfatning som avspeiles i Ordsp 3,13-26. Hva tror du forskjellen skyldtes?

Da Salomo satt der, gammel og bitter, og hadde gått seg bort fra Gud, betydde den lite for ham, all hans visdom. Men den visdommen han hadde talt om i Ordspråkene var en visdom som hadde sitt opphav i Gud, han som er kilden til all sann visdom og kunnskap. Dette ser vi enda tydeligere når Salomo knytter kunnskap og forstand til Gud som skaper (*Ordsp 3,19*), noe som igjen viser at all sann visdom og kunnskap har sitt opphav hos ham. Merk deg også at denne visdommen ikke begrenser seg til abstrakte teologiske begreper om Guds natur eller allmaktens begrensning. Nei, i disse versene i Ordspråkene avslører visdommen en praktisk side. Sann visdom gjenspeiler seg i vår livsførsel. Da Salomo gikk seg vill, mistet han den visdommen han engang hadde og fant i stedet bare verdslig visdom, den

man finner under solen. Dermed ble alt tomt og meningsløst og en kilde til smerte.

Vi begynner et nytt kapittel, men det er logisk flyt fra de siste versene i kapittel 1 til de første versene i kapittel 2. Les Forkynneren 1,16-2,3. Hva er det Salomo taler om her?

Til ettertanke Er det ikke typisk hvordan vi mennesker går fra det ene til det andre i et forgjeves forsøk på å finne lykke og tilfredshet. Hva har du erfart i ditt forsøk på å finne verdslig lykke? Hvorfor mislykkes man alltid? Hvorfor finner man aldri lykken på denne måten?

MANDAG

Lystprinsippet

Salomo finner at det er fåfengt å søke visdom og søker heller sanselig nytelse. Den evige jakten på nytelsen kalles gjerne «hedonisme». De fleste hedonister er bare ute etter å hygge seg. Men det er noen som virkelig tror at nytelsen er det høyeste av alle goder og at det som fyller en med velbehag derfor også er av det gode.

Forestill deg at du ikke tror på Gud. Hvorfor ikke bare lene seg tilbake og nyte livet akkurat som man vil, om det så skulle skje på andres bekostning, hvis dette livet er alt som er og man ikke trenger å tenke på et liv hinsides graven eller en morallov som holder oss ansvarlig for våre handlinger? Hvordan vil du svare en som tenker slik?

Sammenlign det Salomo skrev i Forkynneren 2,1-3 med det han skrev i Ordspråkene 6,23-29; 7,6-27; 20,1; 23,1-6. Hvordan uttrykker han i Forkynneren de samme tankene som han skrev om mange år før?

Det er slett ikke så enkelt å søke nytelsen bare for nytelsens skyld. Etter at vi har fått den og nytt den, slutter den før eller siden å tilfredsstille. Noe av nytelsen blir borte, eller vi trenger mer og mer av den for å oppleve den samme tilfredsstillelsen. Før eller senere innser vi at livet er mer enn bare nytelse og at nytelsen alene etterlater oss tomme og misnøyde. Dette er en lekse Salomo lærte i livets harde skole.

Til ettertanke **Til tross for at Salomo en gang advarte andre mot begjæret, endte han selv opp med «sju hundre koner med fyrstelig rang og tre hundre medhustruer» (1 Kong 11,3). Han hadde advart mot fråtseri, men skulle komme til å feste som en gris (1 Kong 4,22). Så lett er det å falle! Hva kan du lære av dette fallet som kan tjene som en advarsel for deg selv?**

TIRSDAG

«Alt det mine øyne begjærte»

En av USAs mest berømte og fremgangsrike forretningsmenn var Lee Iacocca. I mange år ledet han Chrysler Corporation. Da det gikk mot slutten av livet, sa han en gang: «Jeg er kommet til kveldstimen i livet, og fortsatt undrer jeg meg over hva det hele skal tjene til. ... Men jeg kan si dere dette: Rikdom og berømmelse er for fuglene.»

Les Forkynneren 2,4-11. Hva er grunntanken i det han vil ha sagt her?

Salomos velstand gav ham en viss tilfredsstillelse (*Fork 2,10*), men dette var ingen varig tilfredshet, og det tilfredsstilte ikke sjelens dypeste lengsler (*vers 11*). Hvis gods og gull hadde kunnet gjøre oss lykkelige, så burde Salomo vært verdens lykkeligste menneske. Men når vi leser Forkynneren, ser vi at det ikke er noe lykkelig menneske vi møter.

Les igjen Forkynneren 2,4-11. Hva var det Salomo skaffet seg? Se også I Kong 7, 1; I Kong 10,10-29.

Men hvorfor var han ikke glad, når han hadde så mye?

Det Salomo hadde, var materielle ting. Hans fysiske lengsler var overmettet. Men som mennesker er vi noe mer enn summen av våre kroppsdelene. Vi består også av en åndelig, moralsk del som ikke slår seg til ro om den så tilbys all verdens ting og gjenstander. Salomo var bevis godt nok på det. Det er verdt å merke seg at man til tider finner en høyere grad av misnøye og mangel på lykke i den vestlige verdens materielle velstand enn i land der folk ikke har så mye.

Til ettertanke Les Matt 6,33. Hvordan kunne denne store sannheten ha løst Salomos problem? Hvordan taler teksten til deg i dine egne fristelser?

ONSDAG

Dårens skjebne

«Da sa jeg i mitt stille sinn: Slik det går dåren, skal det gå meg. Hva skal all min visdom tjene til? Jeg svarte i mitt stille sinn: Også dette er tomhet» (Fork 2,15).

Salomo har det ikke greit. All hans visdom later ikke til å tjene til noe. Så oppsøkte han nytelser og moro og fant at det var tomhet. Selv det at han kanskje var antikkens rikeste menneske lot ikke til å tilfredsstille hans dypeste lengsler. Det var «tomhet og jag etter vind» (vers 11), syntes han.

Dette var ille nok, men det blir verre.

Les Forkynneren 2,12-17. Hva er det han klager over nå? Hvor berettiget er hans klage? Hvordan kan du svare ham som kristen?

Jesus sa noe som har klar adresse til det Salomo her sier. Da han talte om sin Far, sa Jesus: «Han lar sin sol gå opp over onde og gode og lar det regne over rettferdige og urettferdige» (Matt 5,45). Et annet sted snakket Jesus om noen galileere «som Pilatus hadde drept, slik at blodet deres blandet seg med blodet fra dyrene de ofret» og sa: «Mener dere at disse galileerne var større syndere enn alle andre i Galilea, siden det gikk så ille med dem? Nei, sier jeg dere. Men dersom dere ikke vender om, skal dere alle omkomme slik som de» (Luk 13,2-3. Se også versene 4 og 5). Begge steder taler Jesus om ting som burde være opplagt for alle: at det ikke bare er de ugudelige som rammes av sorg og lidelse. De gode rammes også. Forskjellen er at når Salomo ser dette, tror han at alt det vi gjør er fåfengt fordi både dåren og den vise skal dø. Men Jesus trakk en annen konklusjon: «Dersom dere ikke vender om, skal dere alle omkomme slik som de». Jesus peker på noe som ligger hinsides både den troende og den ugudeliges umiddelbare skjebne.

Til ettertanke **Hvordan hjelper troen deg å takle dødens likebehandling av mennesker? Hvilke bibelløfter gir mest trøst i lys av gravens uunngåelighet?**

TORSDAG**Arv**

Salomo gir seg ikke. Det er ille nok at alle hans materielle sysler går til grunne og at alle, både kloke og dårer dør, men nå klager han over det som skal skje *etter* hans tid.

Les Forkynneren 2,17-26. Hva klager han over her?

Det er noe i det Salomo sier. Folk er opptatt av det de etterlater seg, enten det er mye eller lite. Du verden så nedslående det kan være å vite at du har slitt og strevd hele livet for å bygge opp noe, og så kommer det en etter deg som legger det hele i grus. Egentlig er det litt ironisk at han tar opp denne tanken. For man kan lure på hva hans far David ville ha tenkt om det sønnen gjorde med farsarven når man tenker på det livet Salomo levde etter at han overtok tronen. Men kanskje det var akkurat dette som fikk ham til å fundere på hva hans arvinger ville gjøre med arven sin.

Les vers 24-26. Hva er det Salomo sier her?

Versene er ikke de letteste, men det virker som om han nå sier at: *Nåja, jeg kan jo ikke gjøre stort med hva arvingene finner*

på, så da kan jeg vel leve livet godt nå. Men han gjør seg ikke til talsmann for et utsvevende liv (det har han allerede forsøkt). Nei, han later til å dele Bibelens tanke om at et liv levd etter Guds vilje kan gi mange velsignelser her og nå, også materielle gleder: «Du lar gresset gro for dyrene og for menneskene vekster som de kan dyrke. Slik lar du brødet komme fra jorden og vinen som gjør menneskene glade. Du lar ansiktene skinne av olje, og gir brød som styrker mennesket» (*Sal 104,14-15*).

Til ettertanke Du er arving (*Rom 8,17; Gal 3,29; 4,7*), og din far har overgitt deg den største av alle tenkelige gaver: frelsen i Jesus Kristus (*Hebr 9,28; 1 Pet 1,5*). Hvilke valg gjør du hver dag for å sikre at du ikke sløser bort denne «arven» som Gud overlot til deg da Jesus døde for deg?

FREDAG

Videre studium

Fundamentals of Christian Education, side 422; *Helse og livsglede*, side 277 (MH:364); *Testimonies for the Church*, bind 5, side 258.

«Han (Salomo) forteller oss om sin jakt på lykken. Han søkte intellektuelle løsninger, føyde sin hang til nytelser og gjennomførte store forretningsforetagender. Han var omgitt av hoffets glitter og stas. ...

Salomo satt på sin trone av elfenben, trinnene var laget av rent gull, og omkring ham stod det seks løver av gull. Hans blikk hvilte på de vakre og velpleide hagene, et herlig syn. ... Alle slags fargerike fugler smatt fra tre til tre og fylte luften med deilig sang. Ungdommelige oppvartere, pyntet og kledd i strålende klær, ventet bare på å oppfylle alle hans ønsker. For å få tiden til å gå ble det arrangert fyllefester, musikkafteener, idrettsarrangementer og andre leker, og det ble ikke spart på noe.

Men ... festlighetene hadde satt sitt merke på hans en gang så

rene og intelligente ansikt ... Bekymringer og vantrivsel fylte pannen med rynker. ...

Hans ødelagte nerver og svekkede helse ble følgen av å bryte naturlovene. Han bekjente at han hadde kastet bort livet i et mislykket jag etter lykken» – *My Life Today*, side 167.

**Spørsmål til
drøftelse**

- 1. En foreleser ved et universitet sa en dag til en student som var syvendedags adventist: «Jeg trenger ikke din Jesus. Jeg er berømt, jeg har et godt hjem og en god stilling. Hva har du som ikke jeg har?» Snakk sammen om hva dere ville svart.**
- 2. Snakk sammen om en moderne Salomo, et rikt og berømt menneske som later til å ha alt, men som så forteller akkurat hvor tomt og trist livet har vært. Hva kan dere lære av dette?**
- 3. Snakk om deres egne opplevelser av å ha ønsket dere verdslige ting som dere så fikk, men som til slutt likevel ikke førte til den gleden og tilfredsstillen som dere hadde forventet. Hvilket råd kan dere gi en ungdom som har det travelt med å bli rik?**